



## Helleborus (ciemiernik)

rodzina Ranunculaceae (jaskrowate)



**Ciemierniki** w warunkach naturalnych występują na obszarach górskich i stepowych Europy i Azji (ok. 20 gatunków). Uprawiane są zarówno w ogrodach jako cenne rośliny ozdobne, ze względu na wczesną porę kwitnienia, jak i jako rośliny użytkowe - zawierają dużo alkaloidów, które wykorzystuje się w lecznictwie. W ich korzeniach i kłęczach, (właściwie w całej roślinie) znajdują się glikozydy i sapiny. Związki te służą do produkcji leków np. nasercowych. Ciemierniki są roślinami trującymi i choć związki w nich zawarte używane są do produkcji leków, to jednak bezpośrednie spożycie roślin grozi zatruciem. Również sok tych roślin może powodować niemiłe skutki w postaci pęcherzy na skórze. Jako roślina lecznicza ciemiernik biały był wykorzystywany już w starożytności. W średniowieczu wierzono, że ciemiernik odpędza duchy i leczy zarazę. Do dzisiaj w homeopatii stosuje się nalewkę z wysuszonych kłęczów ciemiernika. Najbardziej znane gatunki to **Helleborus purpurascens (ciemiernik purpurowy)**, **Helleborus foetidus (ciemiernik cuchnący)**, **H. orientalis (ciemiernik orientalny)** i **Helleborus viridis (ciemiernik zielony)** i oczywiście **Helleborus niger (ciemiernik biały)**. W wyniku krzyżowania różnych gatunków ogrodnicy otrzymali **ciemiernik ogrodowy (H. hybridus)**, która jest wysoką (50-70 cm) rośliną o białych, różowych, purpurowych lub wiśniowych kwiatach (kwitnie od marca do maja).

**Helleborus niger - Ciemiernik biały.** Z nazwą łacińską tej rośliny wiąże się barwa jej korzeni, które początkowo mają barwę brązową, a po pewnym czasie czernieją, po łacinie niger znaczy czarny. Z kolei z nazwą polską wiąże się barwa kwiata, które są białe. Orodnicy wyhodowali kilka odmian ciemiernika białego, różniących się porą kwitnienia i barwą kwiata, w Polsce nie są jednak jeszcze bardzo popularne. W warunkach naturalnych ciemiernik biały rośnie w Alpach, Apeninach i wschodnich Karpatach, na śródleśnych łąkach i obrzeżach lasów.

Ciemiernik biały jest jedną z niewielu roślin, których kwiaty możemy podziwiać zimą. W zachodniej części Europy, gdzie klimat jest łagodniejszy, zakwita on w grudniu, dlatego Anglicy, Francuzi i Niemcy nazywają go **różą Bożego Narodzenia**. Również u nas kwiaty ciemiernika białego mogą rozwinąć się wczesną zimą, jednak gdy jesienią szybko chwyci mróz i spadnie śnieg, ciemierniki opóźniają kwitnienie do pierwszych odwilży - w lutym albo w marcu. Ciemiernik osiąga wysokość 20-30 cm, a jego kwiaty mogą mieć nawet 12 cm średnicy. Podczas dojrzewania owoców płatki kwiatowe nie opadają, zmieniają tylko kolor i stają się zielone i jeszcze długo zdobią roślinę. Jest to bylina o krótkich rozgałęzionych kłęczach, z których wyrastają liście grube i skórzaste, zwykle zimotrwałe. Liście pojawiają się wczesnym latem, kiedy roślina przekwita, a zamierają wiosną następnego roku. W zachodniej Europie ciemierniki także uprawia się na kwiat cięty (osiągają trwałość do 5-7 dni).



## Helleborus (ciemiernik)

### rodzina Ranunculaceae (jaskrowate)

Ciemierniki należą do długowiecznych bylin, rosną dość wolno, ale z wiekiem tworzą duże kępy, które w czasie kwitnienia mogą dawać nawet do 30 pędów kwiatowych. Nie lubią przesadzania (dotyczy to zwłaszcza starszych okazów) i z trudem przystosowują się do nowego miejsca. Najlepsze stanowisko dla nich to miejsce osłonięte przed wiatrem i palącym słońcem. Lubią półcień i dobrze rosną pod drzewami i krzewami liściastymi. Najlepszym podłożem będzie dla nich gleba żyzna, próchnicza, dość gliniasta, zdrenowana o sporej zawartości wapnia. Bezpiecznie jest przed sadzeniem wsypać na dno doniczki warstwę piasku, która będzie służyła jako drenaż.

Od momentu gdy pojawią się pąki kwiatowe ciemierniki mają duże zapotrzebowanie na wodę, i w tym czasie gleba powinna być stale wilgotna. Od miesiąca lipca, gdy rośliny zaczynają wypuszczać nowe liście, znacznie lepiej znoszą przesuszenie podłoża.

Ciemierniki możemy rozmnażać przez wysiew nasion, lecz wtedy nie mamy gwarancji, że rośliny tak powstałe powtórzą cechy roślin matecznych. Mogą się one różnić zarówno wyglądem jak i porą kwitnienia.

Nasiona wysiewamy albo do zimnego inspektu albo do pojemników ustawionych w ogrodzie, albo wprost do gruntu, w miejscu cienistym i stale wilgotnym. Praktycznie wszystkie gatunki ciemierników (oprócz *Helleborus foetidus* - ciemiernik cuchnący) można rozmnażać przez podział rozrośniętych kęp roślin. Należy je dzielić w sierpniu lub we wrześniu, gdy młode liście są już duże i ciemnozielone. Rośliny pewnie odchorują takie traktowanie, ale trwa to tylko jakiś czas, a efektem jest posiadanie większej ilości pięknych roślin.